

ET SKATTEKART TIL WINDOWS-MASKINEN:

23 lite kjente – men svært nyttige funksjoner

Mange brukere skraper bare så vidt i overflaten av Windows. Derfor oppdager de bare en brøkdel av verktøyene og funksjonene i operativsystemet. Det vil vi gjøre noe med.

Journalist
Niklas Ernst

Tenk deg at du en dag rydder i en skuff og kommer over et støvete gammelt kart. Det ser ut som plantegningen til huset ditt, men med den avgjørende forskjellen at det er tegnet inn en dør som du aldri har lagt merke til. Det er en kjellernedgang, skjult bak bokhyller eller tapet, som fører til noe du ikke visste at fantes.

Du åpner døren og går forsiktig ned trappen. Rommet er fullt av merkelige maskiner, verktøy og apparater du begynner å undersøke og utforske. Alt dette har hele tiden ligget rett under føtterne på deg, uten at du vært klar over det. Slik er det også med Windows. Du bruker det daglig

til e-post, tekstbehandling, bilder, internett og de samme faste rutinene du har innarbeidet i årenes løp. Men Windows er mye mer enn det du ser på overflaten.

De skjulte skattene

Systemet inneholder nemlig svært mange funksjoner og verktøy som ligger skjult bak menyer, hurtigtaster og innstillinger du sjelden har behov for.

Noen av disse funksjonene er tidsbesparende. Andre gjør skjermen mer behagelig å se på. Åtter andre foretar en automatisk opprydding i filene, mens noen lar deg jobbe raskere og mer effektivt, uten at du behøver å kjøpe ekstraprogrammer eller installere mystiske utvidelser. Problemet er bare at ingen forteller deg at de finnes. Microsoft nevner dem

sjelden, og det følger ikke med noen egentlig brukerveiledning til selve Windows. Dermed må du selv finne frem, med mindre du får hjelp fra andre. Det er her den veiledningen kommer inn i bildet i form av et "skattekart" til den hemmelige kjelleren i maskinens operativsystem.

På de neste sidene finner du 23 nyttige og overraskende verktøy som allerede finnes i Windows. Du må bare vite hvor du skal lete. Så frem med lommelykten, og følg kartet. Det er mye å oppdage – rett under overflaten.

Virker funksjonene på din maskin?

De aller fleste verktøyene vi viser i denne veiledningen, virker i både Windows 10 og Windows 11. Enkelte funksjoner er likevel kun tilgjengelige i Windows 11, men disse er tydelig merket, slik at det er lett å se forskjell.

Enkel tilgang til favorittprogrammene

Hvis du har festet favorittprogrammene til oppgavelinjen, kan du åpne dem på et blunk ved hjelp av tastaturet – uten å røre musen. Det er særlig nyttig hvis du allerede bruker tastaturnarveier og helst vil unngå å bruke musen mer enn høyst nødvendig.

Trykk på Windows-tasten + et tall for å åpne programmet med den tilsvarende plasseringen på oppgavelinjen. Vil vi åpne Chrome her, trykker vi altså på Windows-tast + **5**.

2

Direkte tilgang til alle åpne programmer

Du behøver ikke lenger å høyreklikke på oppgavelinjen for å åpne Oppgavebehandling. Det finnes en snarvei som raskt viser hva maskinen jobber med, og der du kan avslutte programmer, sjekke minnebruk og se hva som starter sammen med maskinen.

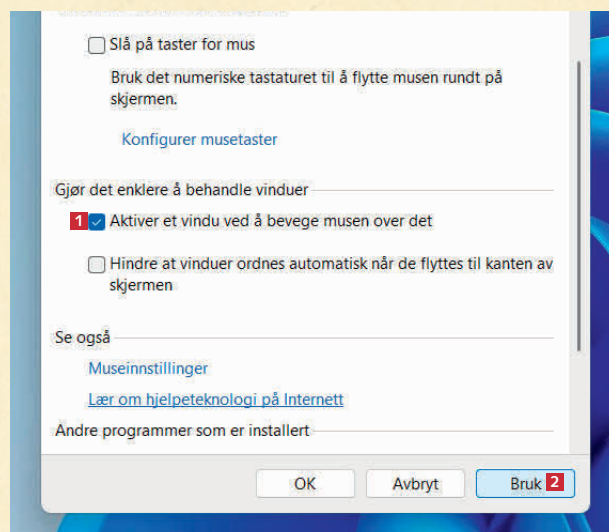

Trykk **Ctrl + Shift + Esc** for å åpne Oppgavebehandling, slik at du for eksempel kan avslutte et program.

4

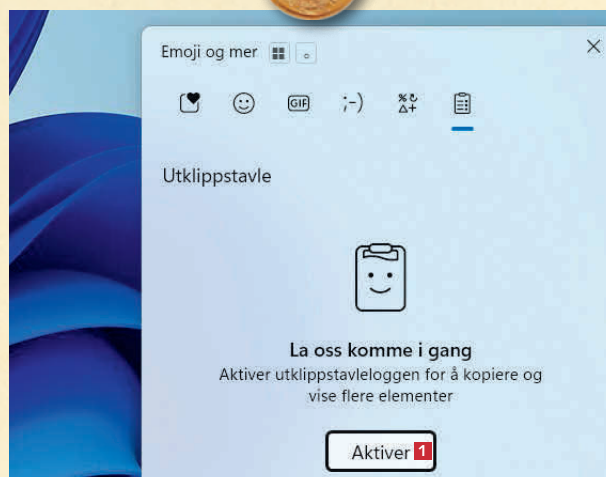
Aktiver et vindu uten å klikke

Normalt må du klikke på et vindu for å aktivere det, men Windows har en skjult mulighet der det er nok å bare føre musen over vinduet. Det kan være nyttig hvis du jobber med mange åpne vinduer og ønsker å redusere antall museklikk.

Gå til Kontrollpanel og klikk på **Hjelpemiddelsenter**. Klikk på **Endre musens virkemåte**, sett hake ved **Aktiver et vindu ved å bevege musen over det** **1** og klikk på **Bruk** **2**.

3

Trykk på Windows-tast + **V**, og klikk på **Aktiver** **1** den første gangen du åpner den nye utklippstavlen. Deretter bruker du samme snarvei for å åpne loggen.

Den smarte, skjulte utklippstavlen

Du kjenner sikkert til Ctrl + C og Ctrl + V. Men visste du at Windows også lagrer en hel liste over det du tidligere har kopiert, slik at du kan gå bakover i tid? Utklippstavleloggen gjør det lett å finne tidligere kopiert tekst og bilder. Du kan også feste elementer du bruker ofte. Det virker på tvers av programmer og kan synkroniseres mellom flere Windows-enheter.

5

Bruk tastaturet til å organisere vinduer

Det er gjort på et blunk å arrangere vinduer side om side uten å bruke mus. Det gjør det lett å bruke flere programmer samtidig og er spesielt nyttig på store skjermer. Funksjonen gjør det lett å sammenligne dokumenter, flytte filer mellom mapper eller bare organisere arbeidsområdet. Få kjenner funksjonen og bruker musen til å flytte vinduer, men det er bortkastet tid.

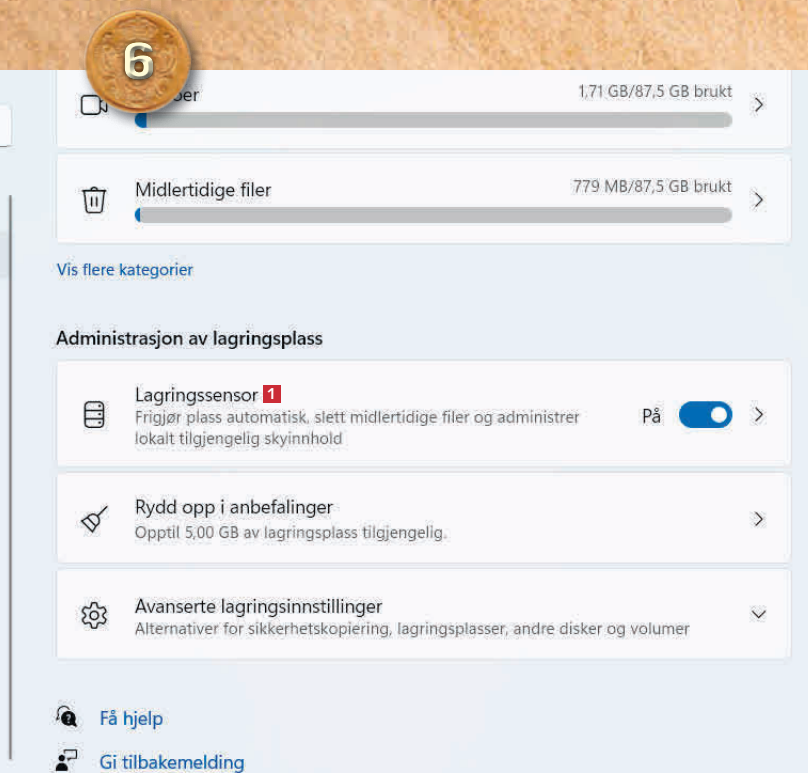

Trykk på Windows-tast + høyre eller venstre piltast for å plassere vinduet over halvparten av skjermen. Du kan også gjøre vinduet mindre med pil opp eller ned.

Lagrings- sensor frigjør lagringsplass

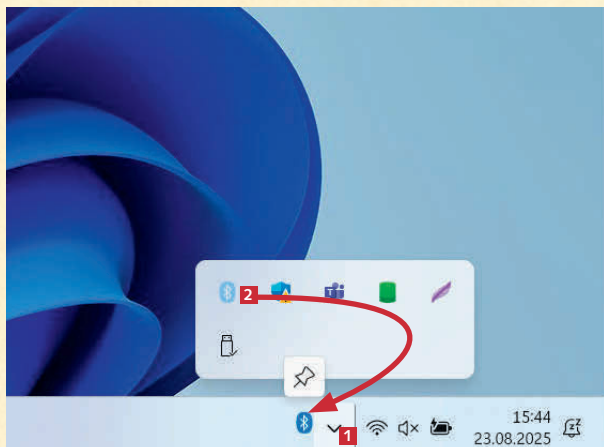
Windows kan rydde automatisk på harddisken ved å slette midlertidige filer og gamle Windows-versjoner. Det skjer med funksjonen Lagringssensor, som mange dessverre aldri oppdager. Det er dumt. Funksjonen kan nemlig spare deg for både plassmangel, plunder og heft.

Gå til **Innstillinger**, velg **System**, klikk på **Lagring** og slå på **Lagringssensor** 1.

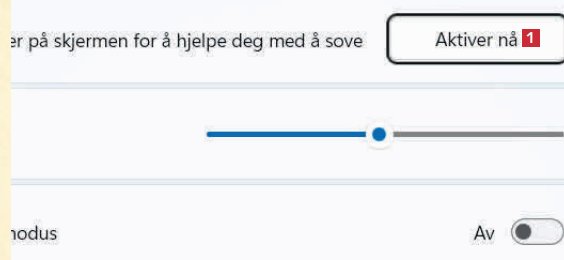
Full oversikt over alle ikoner

Systemfeltet ved klokken nede i høyre hjørne, kan lett bli rotete med mange små ikoner og statusvarsler. Men du kan faktisk bestemme selv hvilke som skal vises, og hvilke som skal holdes skjult. Det gir bedre oversikt og et ryddigere skrivebord. Ikonene kan du arrangere som du vil ved hjelp av musen.

Åpne det utvidede systemfeltet ved å klikke på den lille pilen 1, og dra Bluetooth-snarveien 2 ned, slik at den er lett tilgjengelig.

Skjerm > Kveldsmodus

Søk etter **Kveldsmodus** i Startmenyen. Klikk på **Aktiver nå** 1. Endre tidspunkt og intensitet etter behov.

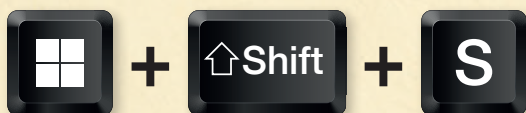
Gjør skjermen mer skånsom ved å fjerne blått lys

Blått lys fra skjermen er lite gunstig for nattesøvnen. Med Kveldsmodus i Windows dempes det blå lyset automatisk om kvelden, slik at det er mer skånsomt for øynene. Det kan både planlegges og justeres i styrke. Funksjonen er spesielt nyttig for deg som sitter foran skjermen til sent på kvelden eller utover natten.

9

Ta nøyaktige skjermbilder uten ekstraprogrammer

Windows har et integrert skjermbildeverktøy som tar bilder av nøyaktig det du vil vise, uten å ta bilde av hele skjermen. Du kan velge et utsnitt, et bestemt vindu eller hele skjermen og for eksempel legge det inn direkte i en e-post eller et dokument du jobber med.

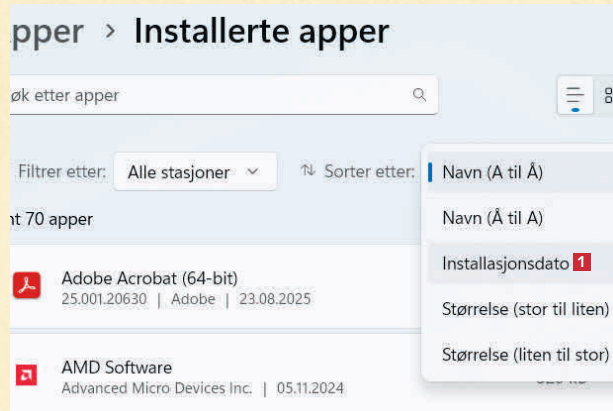

Trykk Windows-tast + **Shift** + **S**. Øverst på skjermen ser du nå en meny der du kan velge hvor stor del av skjermen du vil ta bilde av.

10

Bedre oversikt i programmene

Hvis du vil vite hva som har blitt installert på maskinen i senere tid, kan du velge å få sortert programmer etter når de ble installert.

Klikk på **Apper** i **Innstillinger**. (**Apper og funksjoner** i Windows 10). Velg **Installerte apper** og klikk på **Installasjonsdato** **1**.

11

Trykk Windows-tast + **P** og velg hvilken skjermvisning du foretrekker.

Endre skjermvisning på sekunder

Du behøver ikke å fikle med innstillinger når du kobler skjerm eller projektor til pc-en. Med denne tastatursnarveien skifter du raskt mellom visninger og kan velge om skjermen for eksempel skal speiles eller utvides.

12

Gå til **Innstillinger** og klikk på **System**. Velg skjerm og for eksempel **125% (anbefales)** **1** ved **Skala**.

Vanskelig å lese teksten? Her er løsningen

Det er mulig å forstørre tekst, ikoner og elementer uten å endre skjermoppløsning. Det er nyttig hvis du skal lese liten tekst eller benytter en skjerm med svært høy oppløsning.

13

WINDOWS 11

Hold musen over høyttalerikonet i oppgavelinjen, og bruk musehjulet til å øke eller dempe volumet.

Med musehjulet som volumkontroll

Når du har først har blitt vant til denne funksjonen i Windows 11, blir den snart uunnværlig. Hold musen over høyttalerikonet nederst til høyre på oppgavelinjen, så kan du bruke musehjulet til å justere volumet.

15

Plass til alle åpne programmer og vinduer

Windows gjør det mulig å ha flere virtuelle skrivebord åpne samtidig. Det er en elegant løsning for å skille mellom arbeid, fritid og ulike prosjekter – og gjør det lettere å fokusere.

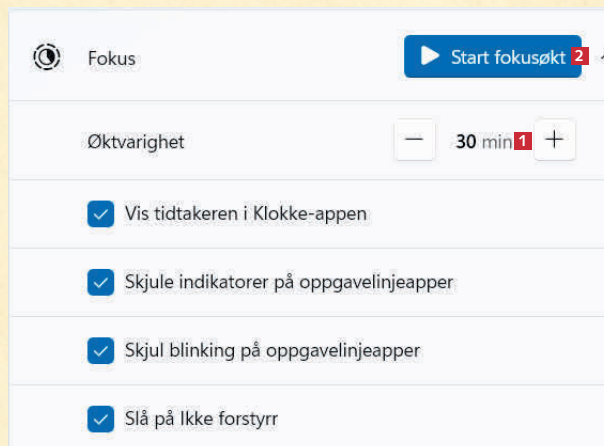

Trykk på Windows-tast + **Tab** og velg **Nytt skrivebord**. Du kan skifte mellom skrivebordene med hurtig-tastene Windows + Tab.

14

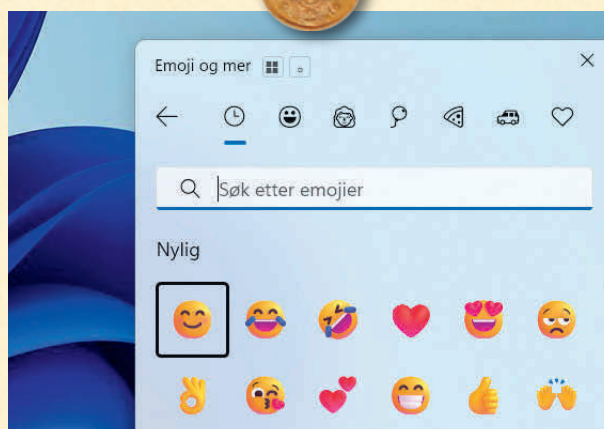
Unngå forstyrrelser

Hvis du blir forstyrret av varsler mens du jobber, kan en fokusøkt gjøre susen. Den skjuler systemvarsler og varsler fra apper midlertidig, slik at du kan jobbe i fred. Du velger selv unntak og tidspunkter.

Gå til **Innstillinger** og **System**. Klikk på **Fokus**. Velg hvor lenge fokusøkten skal vare **1**, og klikk på **Start fokusøkt** **2**.

16

Trykk på Windows-tast + **punktum** for å åpne emoji-vinduet. Klikk på en emoji for å sette den inn.

Enkel tilgang til humørikoner

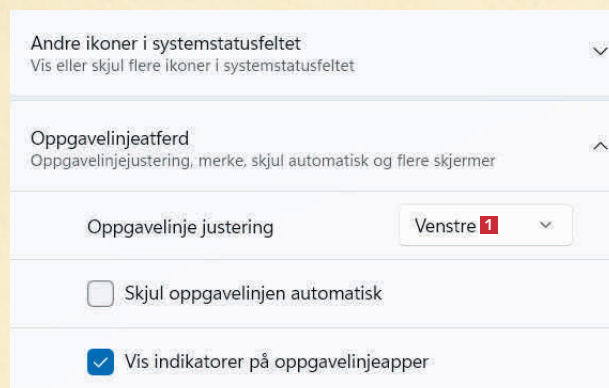
Windows har en enkel og brukervennlig oversikt over humørikoner (emojier), spesialtegn og symboler, som få kjenner. Den kan brukes i tekstfelt i programmer og når du skriver e-post og meldinger.

17

WINDOWS 11

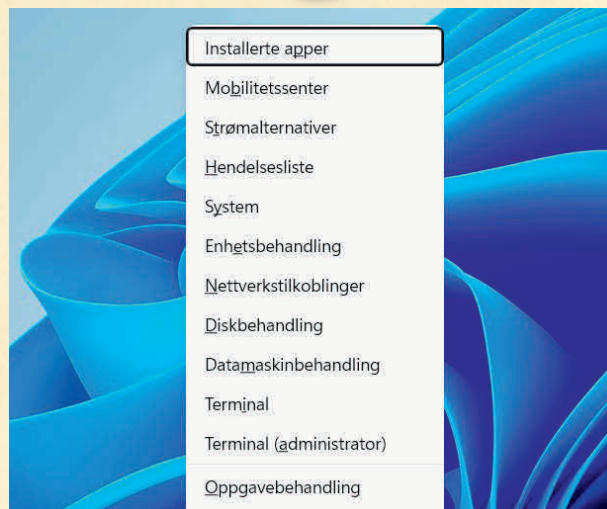
Flytt Startknappen til venstre i Windows 11

I Windows 11 er Startknappen og ikonene på oppgavelinjen i utgangspunktet sentrert. Det er et dristig valg, og meningene er delte. Det er likevel mulig å velge selv om du vil ha det slik, eller om du vil ha Startknappen tilbake i det vante, venstre hjørnet.

Høyreklikk på oppgavelinjen, og velg Innstillinger for oppgavelinje. Under **Oppgavelinjeatferd** velger du **Venstre 1** ved **Oppgavelinje justering**.

18

Trykk Windows-tast + **X** og velg en funksjon med piltastene eller musen.

Enkel tilgang med skjult meny

Windows-tast + **X** åpner en spesiell meny med snarveier til sentrale funksjoner som Enhetsbehandling, Diskbehandling og Terminal. Det er en slags *supermeny* for avanserte brukere.

19

For å aktivere mørk modus, går du til **Innstillinger**, klikker på **Personalisering** og velger **Mørk 1** ved **Velg modus**.

Den mørke siden av Windows

Hvis du synes at den lyse brukerflaten i Windows er anstrengende for øynene, særlig om kvelden, kan du

bytte til mørk modus. I Windows 10 heter funksjonen **Velg farge**, mens den i Windows 11 heter **Velg modus**.

I begge systemene ligger funksjonen i Windows-innstillingene ved **Personalisering**.

20

WINDOWS 11

Se hva det er som tapper batteriet

Windows 11 har en funksjon som gjør det mulig å se hvilke apper og prosesser som tar mest strøm, og hva du kan gjøre for å forlenge batteritiden. Det er spesielt nyttig på bærbare, der batteritiden er avgjørende.

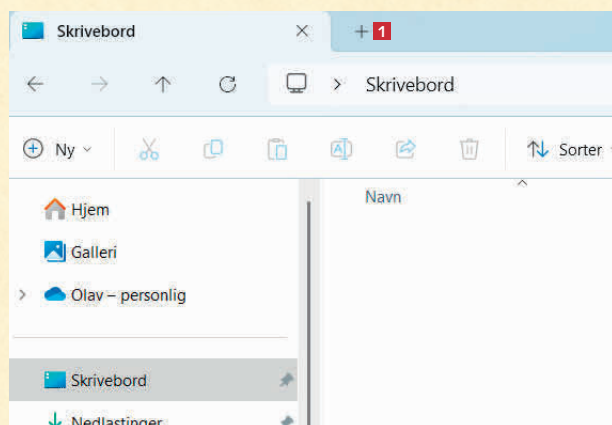
Gå til **Innstillinger** og velg **System**. Der klikker du på **Strøm og batteri**, og på **Batteribruk**.

22

WINDOWS 11

Faner gir bedre oversikt i Filutforsker

I Windows 11 kan du nå åpne flere faner i Filutforsker, som i en nettleser. Det gjør det mye lettere å flytte filer, sammenligne mapper og organisere arbeidet.

Åpne Filutforsker og bruk **+**-ikonet **1** øverst. Dermed åpner du en ny fane i Filutforsker.

21

Rask låsing når du forlater maskinen

Med en enkel tastekombinasjon kan du låse maskinen og hindre at andre ser hva du gjør på maskinen. Det er en enkel og effektiv måte å beskytte data på, både hjemme og på jobb.

Trykk Windows-tast + **L** for å låse skjermen, slik at bare du har tilgang til data og filer.

23

Åpne **Kalkulator** i Windows, og velg menyen øverst til venstre. Klikk på **Vitenskapelig** for å få tilgang til den avanserte versjonen.

Den avanserte versjonen av Windows Kalkulator

Kalkulatoren i Windows kan mye mer enn man skulle tro. Med et enkelt klikk forvandles den til en fullblods vitenskapelig regnemaskin med funksjoner for alt fra statistikk til trigonometriske beregninger.